

Als het regent en de zon schijnt 37: Zonneregen een paradox

(with English summary)

Dat is zonneshijn en regen.

Onduidelijk is de betekenis van het Rijnlandse gezegde: *Re om Sonneschein e ene Sack* (in een zak?) evenals *es rent, un de Sonne scheint in e Dippche*.¹ Bij Kuusi zijn wel meer onbegrijpelijke

¹ RheinWb VIII, 220: Sieglid-Fellingsn, Goar-NHeimb; ID, 213: Sieglid-Unglingsn; *es rent, un de S. scheint in e Dippche* Simm. ID., VII, 674: *Sack*: eine lange Wolke gegen Abend am westlichen Himmel, die dort scheinbar bis zur Erde reicht; geht die Sonne dahinter unter, *es se en ene Sack gegange*, gibt es Regen. Allg. *Wenn de Sonn zobends en ene Sack krüp, krige we zongern* ('s anderen = de andere, volgende) *Dags Reäge* Kemp, Mörs, Geld, Klev. Teenstra 1848, 86: Als de zon in een *nest* kruipt, d.i. achter een donkere wolk ondergaat, dan heeft men de volgende dag regen te verwachten. Vgl. RheinWb VIII, 212f: *De Sonne lacht en kreischt in än Säckelche* (Ottw-Heinitz). *Wenn de S. morgen lacht, kreischt se medder* ('s middags) Saarbr. ZwabWb V, 1450: *Wenn die Sonne in einem Sack untergeht, so regnet's bald of Wenn die Sonne hinter den Sack schlupft* (in een donkere wolk ondergaat); vgl. ThürWb V, 1291: *die Sonn krieht i Sack*; Hes-NasWb III, 622: *Die Sunn is en en nasse Sack gekrawwelt*; PreusWb V, 708: *Wenn de Sonn enne Schwark untergeiht, denn gefft morje Reje*. In Frankrijk spreekt men als de zon in de wolken ondergaat: *le soleil se noie dans les nuages*, een slecht teken zoals reeds Vergilius 441/2 wist: *Ille (Sol) ... conditus in nubem ... suspecti tibi sint imbres*. In Poitou draagt hij dan een ton op de rug: *il a le baril au dos*, hetgeen regent beduidt. (Knapp 1939, 33f naar Streng 1913, 18). Vgl. RheinWb VIII, 213: *Wenn de Sonne morgens lacht, kreischt se meddes* (mittags) Saarbr. En ook: *De Sonne setz Stippe, morn rent et Trippe* Rip; *wann de Sonne sich Stippe stelt, bal de Ren vum Himmel fällt* Kölln-Stdt; *de Sonne sezt Steipen* Mosfrk; *wenn de Sonne hät Steipe*,

of merkwaardige regels te vinden, die hij voor een deel schaarst onder het kopje ‘paradox’, wat inhoudt, dat zon met regen iets onmogelijks, een tegenstrijdigheid in zich is, zoals een kermis in de hel als feest in een miserabel oord. Zo wordt in Duitsland van vreugdetranen (krokodillentranen?) gezegd: *Das ist ein Regen im Sonnenschein*. Als uitdrukking voor ‘met St. Juttemis’ zeggen ze in Spanje: *Cuando chove e mesmo faga sol* (wanneer het regent en tegelijk de zon schijnt). De andere paradoxen zijn moeilijker te plaatsen. In Hongarije zegt men: ‘Het regent, de zon schijnt, de nacht is lichtloos, de sterren blinken.’² In Galicië wordt wel gezegd: *Cando chove e mais fai sol, nin fai sol nin chove* (schijnt noch de zon noch regent het).³ Uit Griekenland komen diverse regels: ‘Toen de zon scheen en het regende, toen heeft het ook gehageld,’ ‘~, toen heeft het gewaaid en gesneeuwd,’ ‘~, toen was het helder weer en het sneeuwde.’ Deze zinnen worden ironisch gebruikt als een aanvankelijk goedlopend iets een foute draai neemt; of om iemand te bespotten, die dwaas of bizar praat.⁴ Finland heeft – uiteraard zou ik zeggen – de meeste van deze paradoxen. ‘Het regent en de zon schijnt, het is donker als in een zak en brandende kou, het giet water uit de hele hemel,’ ‘~ (v.t.) en de koude was zo streng, dat zelfs de billen van de kinderen aan elkaar vrozen,’ ‘~ en het vriest zo verduiveld,’ ‘~ en de kou is als een bronst van vuur.’ Ook worden dingen gezegd als: ‘De zon regent,’ ‘De regen schijnt.’ Men zegt voor de grap: ‘De zon regent en schijnt.’ Ook wordt gezegd: ‘Het schijnt water,’ en ‘waterschijn’.⁵

In Zwitserland, waar de *Sunneⁿregen* (lichte regen, waardoorheen de zon schijnt) niet echt een levend begrip is, heeft men wel een merkwaardig gezegde erover, die het boze karakter van de zonneregen lijkt weer te geven. Van een boos meisje is het: *Uf einisch macht 's es böses G'sicht, aber 's isch g'stⁿ, wie wenn 's nes Sunneⁿrégeli g'bt*, wat te vergelijken is met: *Vrēneli, was fēht der au^{ch}? es G'sicht machst wie en alti Frau; wie Rēgeⁿwëtter luegist drⁿ, und 's ist doch hēlleⁿ Sunneⁿschⁿ*.⁶

Sommigen hebben een cynische houding ontwikkeld t.o.v. de zonneregen. Zo zeggen de Schotten: *Bright rain makes fools fain* ‘Heldere regen maakt dwazen blij.’ En in Spanje kent men het gezegde: *Sol i agua no vale nada* ‘Zon en water is niets waard.’ Studenten gebruiken het als excuus voor het niet gedaan hebben van hun huiswerk: *Cuando llueve y hace sol, no sabemos la lección* (weten we de les niet). In Italië zegt men: *Piova e sol, tempo mato*, ‘gek weer,’ en in Hongarije *Vicsogó idő* ‘belachelijk weer.’ In Moskou zeggen ze: ‘Het regent en de zon schijnt, wat wilt u vanmiddag doen?’ In Zwaben zeggen ze als smoesje of bij wijze van vertroosting: *Zⁿ wocheⁿ am Regeⁿtag, wenn d^{ie} Sonne scheint*.⁷ In Catalonië zegt men ook: *El sol de Montalbà, que les pedres fa suar* (dat de stenen gaan zweten).⁸

---

rent et met Neipe (Launen) Neuw-Datzeroth; *haut* (heute) *stellt de Sonne Steipen, mor rent se Treipen* (Därmen) Saarbg. Etc. Zak in Catalaans: N°749: *Quan el sol es colga amb sac, pluja pel cap*; en n°751: *Quan el sol es pon en sac, o plou demà o demà passat*. N°956: *Si el sol es pon en sec, pluja pel cap*. Meteo Maarssen Weerspreuken: Gaat de zon onder in een nest, binnen drie dagen regen of wind uit de west. Gaat de zon onder in een nest, morgen wind uit de west. De zon in een nest, de wind uit het west, brengen regen op z'n best. Kruipt de zon in haar nest, dan regent 't de volgende dag z'n best. De zon in een nest, het ijs op zijn best.

² Paradox Deu; Paradox Sp; Paradox Ung.

³ Ferro Ruibal 2007, 68. Refraneiro galego 3706. *Cando chove e mais fai sol, nin fai sol nin chove*. (ms)

⁴ Paradox Grie. De Zweedse paradox begrijp ik niet en zie niet het verband met de zonneregen: ‘Wil ze me verlaten, daarom ben ik helemaal niet bekommerd; nooit mag het zo regenen, dat de zon en de maan schijnen (*att solenn skiin och måne*). Het betreft de vierde strofe uit een volkslied, voor het eerst in 1634 gepubliceerd.

⁵ Paradox Fin: ‘bronst van vuur’: Duits: *Feuersbrunst*.

⁶ SchwId VI, 731 (JReinh 1905); VIII, 813 (RSuter 1915)

⁷ Misc Schott; N-Ö Sp I uit Monzón, NO-Spanje; N-Ö Sp 4: ‘Eine moderne Redensart der Studiosen’, vgl. C-S China I: ‘der Lehrer gibt uns frei’; N-Ö It 1-2 (*sol e piova*); N-T Ung 1; Misc Rus; ZwabWb V, 1450.

⁸ Victor Pàmies i Riudor: Pluja n°237: (*Quan plou i fa sol*).

Tot slot is er nog een speelvorm uit Rijnland:

*Sonnenrēn, komm, mach de Dächer nass,
et komme zwei Soldate, die were klätschnass!*

En een uit de buurt van Kortrijk (West-Vlaanderen):

*Als 't regent en 't segent en 't maantje schijnt,
al de solda[a]tjes drinken wijn.⁹*

En ook enige Zwitserse weerregels lijken me een speelvorm:

*D' Sunneⁿ schīnt und 's rēgned,
d' Vögeli sitzeⁿd uf der Stēgeⁿ,
's gīt eⁿ langeⁿ Fadeⁿ
bis uf Züri^{ch} abeⁿ.¹⁰*

En:

*I^{ch} bin eⁿ chlīni Mūs,
mī's Liedli ist glī^{ch} ūs:
i^{ch} weusch-i Glück und Sēgeⁿ
bim Sonnuⁿschīn und Rēgeⁿ.¹¹*

English summary

Not clear is the meaning of the saying from German Rhineland ('Rain and sunshine in a bag'), as well as: 'It rains, and the sun shines in a "Dippche".' Kuusi has more unintelligible or curious maxims which he orders partly under the heading 'paradox', which comes down to that sun with rain is something impossible, a contradiction in itself, like a carnival in hell as feast in a miserable place. So they say in Germany of tears of joy (crocodile's tears?): 'That is a rain in the sunshine.' For the expression 'when pigs fly' they say in Spain: 'When it rains and at the same time the sun shines.' The other paradoxes are more difficult to place. In Hungary they say: 'It rains, the sun shines, the night is without light, the stars twinkle.' In Galicia they say sometimes: 'When it rains while the sun shines, neither the sun shines nor does it rain.'

From Greece come several maxims: 'When the sun shone and it rained, then it has also hailed,' '~ , then it has blown and snowed,' '~ , then it was fair weather and it snowed.' These maxims are used ironically when something that is going well suddenly takes a bad turn, or to mock somebody who talks foolish or bizarre. Finland has – of course – the most of these paradoxes. 'It rains and the sun shines, it is dark as in a bag and burning cold, it pours water from the whole sky,' '~ (past tense) and the cold was so severe, that even the bottoms of the children froze together,' '~ and it freezes like hell,' '~ and the cold is like a rut of fire.' Also they say things like: 'The sun is raining,' 'the rain is shining.' As a joke they say: 'The sun rains and shines.' Also it is said: 'It shines water,' and 'water-shine'.

⁹ RheinWb 8, 220: Goar-Owesel; L-Y Fl 1. Vergelijk uit Den Bosch 1960: *Het regent, het zegent, de pannetjes worden nat, daar kwamen twee soldaatjes aan, die vielen op hun gat* (eigen notitie).

¹⁰ SchwId VII, 1093: SchwE; Lienert. Vergelijk voor de lange draad §5 n. 7 = C-Ö Schw 1: *D'Sunne schint und 's regnet, D'Vögeli sitzet uf der Stege, 's git e lange Fade bis uf Züri abe* (De zon schijnt en het regent, de vogels zitten op de trap, er loopt een lange draad, tot aan Zurich neer). Vgl. Mannhardt 1858, 526 n°5: *S' sünneli schīnt, s' vögeli grīnt, s' hocket unterm lädeli, s' spinnt e sīde fädeli, s' spinnt en lange fade, er langet bis go Bade, von Züri bis uf Hauestei, von Hauestei bis wiederum hei.* (etc. naar Rocholz, Alemann. *Kinderlied*, 139 n°273)

¹¹ SchwId VIII, 813 (Kindergarten 1906 (Z)) (Ik ben een kleine muis / mijn liedje is gelijk uit; / ik wens u geluk en zegen / bij zonneschijn en regen).

In Switzerland, where the sun-rain (light rain, with the sun shining through) is not really a living notion is, they have a strange saying that seems to represent the malicious nature of the sun-rain. Of an angry girl they say: 'Suddenly she pulls an angry face, but it is just as when there is a little sun-rain,' which can be compared with: '[Girl], what is the matter with you? You pull a face like an old woman; like rain-weather you lie therein, and it is bright sunshine though.'

Some people have developed a cynical attitude toward the sun-rain. The Scots, for instance, say: 'Bright rain makes fools fain (happy).' And in Spain they have the saying: 'Sun and water (rain) is worth nothing.' Students use it as an excuse for not having done their homework: 'When it rains and the sun shines, we don't know the lesson.' In Italy they say: 'Rain and sun, crazy weather,' and in Hungary 'ridiculous weather'. In Moscow they say: 'It rains and the sun shines, what do you want to do this afternoon?' In Swabia they say as a poor excuse or as a kind of consolation: 'This week on a rainy day, when the sun shines.' In Catalan they also say: 'The sun of Montalba, that makes sweat the stones.'

Finally there remains a play-form from the Rhineland: 'Sun-rain, come, make the roofs wet, two soldiers come, they become soaking wet!' This resembles vaguely a rhyme from Flemish Kortrijk: 'When it rains and it blesses [= raining hard] and the little moon is shining, all the little soldiers drink wine.'

Also some Swiss weather maxims seem to me to be a play-form: 'The sun shines and it rains, the little birds sitting on the alleyways, there is a long thread until Zurich;' and: 'I am a small mouse, my little song is immediately finished: I wish you good luck and blessing with sunshine and rain.'